

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 14 augusti 1914 kl. 3 e. m.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 8, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående reglering i visst avseende av den ordinarie lärare vid universitet och högskolor tillkommande rätt att mot betalning giva enskild undervisning.

I en inom andra kammaren av herr *Säfstrand* väckt motion, nr 156, hemställes, det riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om upprättandet av bestämmelser, som avse att reglera ordinarie lärares vid universitet och högskolor rätt att mot betalning giva enskild undervisning till sådana studerande, som för honom skola avlägga tentamen eller examen.

Med avseende på vad motionären anför till stöd för denna hemställan, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Då motionärens yrkande går ut på upprättande av bestämmelser, som avse att reglera ordinarie lärares rätt att mot betalning giva enskild undervisning, synes han ha förbisett, att sådana bestämmelser redan finnas. Universitetsstatuternas § 104 innehåller visserligen det generella stadgandet, att professor skall vara skyldig att utan särskild ersättning hålla offentlig föreläsning på sätt, som i paragrafen närmare bestämmes. Men i andra momentet av samma paragraf heter det:

Utskottet.

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 13 saml. 1 avd. 8 häft. (Nr 8.) 1

»Professor vare ock pliktig att, på förslag av vederbörande fakultet och enligt kanslerns bestämmande, mot särskild ersättning meddela undervisning i sitt läroämne utöver vad ovan blivit bestämt, då sådant för ett ändamålsenligt anordnande av den akademiska undervisningen finnes erforderligt.»

Lika lydande bestämmelse gäller även för Karolinska institutet.

Utskottet anser i likhet med motionären, att anlita det av ordinarie lärare vid universitet och högskolor för meddelande av privat undervisning mot betalning åt sådana studenter, som för honom skola avlägga tentamen eller examen, icke bör förekomma i någon större utsträckning. Men en garanti mot missbruk synes utskottet ligga i bestämmelsen, att den endast får meddelas »på förslag av vederbörande fakultet och enligt kanslerns bestämmande». Det får ju förutsättas, dels att vederbörande fakultet skall framför andra sitta inne med förmågan att bedöma, huruvida det förefinnes ett verkligt behov av en sådan undervisning, dels att fakulteten noga tillser, att denna undervisning hålles inom vederbörliga gränser. Vaka sålunda vederbörande med samvetsgrannhet över, att nämnda bestämmelse till anda och bokstav efterleves, torde allt vara vunnet, som genom stadganden i universitetsstatuterna rimligen kan vinnas.

Vid Uppsala universitet har under de senaste åren sådan enskild betald kurs, varom här är fråga, icke givits av någon bland den teologiska fakultetens eller den matematisk-naturvetenskapliga sektionens professorer. Undervisning av hithörande slag har meddelats endast i sådana ämnen, i vilka docenter ej funnits eller varit disponibla. Under vårterminen innevarande år meddelades kollegieundervisning av inalles en professor inom den juridiska fakulteten, en professor inom den medicinska fakulteten och två professorer inom den filosofiska fakulteten. Alltså voro av samtliga 69 professorer endast 4 kollegiegivare. Det har om dessa kurser uttalats, att de varit till stort gagn särskilt av den grund, att genom dem studietiden sannolikt kunnat nedbringas.

Beträffande Lunds universitet har det nästan uteslutande varit inom den juridiska fakulteten sådana betalda kurser givits; avgifterna för dessa ha på förslag av fakulteten bestämts av universitetskanslern och beloppens storlek meddelats i föreläsningsskatalogen. Inom medicinska fakulteten anordnas en särskild obligatorisk kurs i jämförande anatomi, för vilken till ledaren erlagges en avgift av 25 kronor.

Vid Karolinska institutet meddelas sådan undervisning, som avses i motionen, endast i jämförande anatomi och hjärnans och ryggmärgens byggnad, varjämte gives en repetitionskurs i speciell patologisk anatomi.

Kursen i jämförande anatomi är obligatorisk och grundad på examensstadgan av den 28 juni 1907. Kursen i hjärnans och ryggmärgens byggnad, som har givits under en längre följd av år, har karaktären av privatkurs och har föranletts därav, att utan densamma skulle den undervisning, som bjödes de studerande, enligt vad meddelats utskottet, förete en icke oväsentlig lucka. Repetitionskursen i speciell patologisk anatomi torde icke heller kunna undvaras, utan att kunskapsnivån i detta ämne avsevärt sänkes. För övrigt finnas ordinarie lärare, som i form av kurser lämna extra undervisning utan någon som helst ersättning. Någon expansionstendens med avseende på det privata kollegiegivandet torde för närvarande inom institutet icke kunna påvisas.

Utskottet tillåter sig i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på att vid tyska universitet professor har skyldighet att för sin lön giva offentlig och kostnadsfri undervisning, som dock är ytterst obetydlig och i regel icke torde överstiga en timme i veckan. Den egentliga undervisningen giver professorn däremot i betalda kollegier, ofta tre à fyra varje termin, och avgifterna för dessa kollegier stiga i flera fall till högre belopp än lönen.

Att det hos oss är inom juridiska fakulteten detta slag av undervisning i främsta rummet förekommer, torde bero på de inom denna fakultet rådande speciella förhållandena. Det har nämligen visat sig, att nyexaminerade jurister, som ägt goda förutsättningar att utbilda sig till erhållande av akademisk lärarkompetens, ansett med sin fördel mera förenligt att söka sin utkomst i praktisk juridisk verksamhet av olika slag än att kvarstanna vid universitetet som lärare. Härigenom har också tillgången på extra lärarekrafter minskats.

Då sålunda bestämmelser på förevarande område redan finnas och då, såvitt utskottet har sig bekant, ifrågavarande rätt till meddelande av enskild undervisning mot betalning icke missbrukas, får utskottet hemställa,

att herr Säfstrands förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 10 augusti 1914.

På utskottets vägnar:

NILS HELGER.
